

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ออกแบบกระบวนการจัดการข้อมูลเชิงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ สังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและความต้องการของชุมชนในพื้นที่ 42 หมู่บ้าน ของศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มน้ำปาย ตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ศูนย์ท่าโป่งแดง) โดยร่วมกับเครือข่ายส่วนราชการในพื้นที่ 11 หน่วย เพื่อใช้กำหนดทิศทางและนโยบายการพัฒนาระบบการเกษตรในพื้นที่ และพัฒนาเป็นฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ไว้ใช้ประโยชน์ ซึ่งได้ผลว่า เครือข่ายส่วนราชการเห็นด้วยกับข้อเสนอทิศทางการพัฒนาระบบการเกษตรแบบพึ่งตนเองเป็นหลักตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งแผนงานการพัฒนากระบวนการเกษตรประกอบด้วย การอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้และแหล่งน้ำธรรมชาติ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการผลิตทางเกษตร การจัดตั้งศูนย์รวมพันธุ์พืชและสัตว์ของชุมชน และการอนุรักษ์และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางสังคมชาติพันธุ์ นอกจากนี้มีความคิดที่จะทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ ภายใต้ทิศทางและแผนงานเดียวกันของศูนย์ท่าโป่งแดงที่น่าเสนอ และได้กำหนดหมู่บ้านต้นแบบที่จะร่วมกันทำงานที่บ้านปายู และบ้านไม้สะเป่ ภายใต้กลไกการทำงานร่วมกันของเครือข่ายในพื้นที่

สำหรับผลการจัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อยกระดับผลผลิตข้าวให้พอกินและมีพันธุ์ไว้ใช้ ในพื้นที่ 4 หมู่บ้านได้แก่ บ้านปางคอง ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า, บ้านหนองเขียวและบ้านห้วยแก้ว ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง รวมทั้งบ้านไม้สะเป่ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น ได้ผลว่าเกษตรกรเรียนรู้และยอมรับการทำนาขั้นบันไดเพราะได้ผลผลิตสูงกว่าไร่หมุนเวียน รวมทั้งการใช้ข้าวนาที่สูงพันธุ์ใหม่ที่ดีกว่าเช่น พันธุ์ละอูบ เบือพะทอเดอมูหนองเขียว และกข.39 จะเห็นว่ามีมีการกระจายข้าวพันธุ์ดีดังกล่าวจำนวน 1,287 กก. ที่ครอบคลุม 7 หมู่บ้านในแผนงานของ ศวช.แม่ฮ่องสอน

ส่วนการพัฒนาฐานเรียนรู้พลังงานทางเลือกของศูนย์ท่าโป่งแดง และติดตั้งระบบพลังงานทางเลือกในหมู่บ้านต้นแบบนั้น ได้ออกแบบเครื่องมืออุปกรณ์พลังงานทางเลือกตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงคือ กังหันน้ำเพื่อผลิตไฟฟ้าและปั้มน้ำกระแทก เพื่อสาธิตการใช้งานจากเครื่องมือจริง ตลอดจนชุดสาธิตเพื่อการเรียนรู้พลังงานทางเลือกจากแสงแดดและลม เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ โดยติดตั้งไว้ในอาคารเรียนรู้ของศูนย์ท่าโป่งแดง นอกจากนี้การขยายผลไปสู่นโยบายจังหวัด และเตรียมนำไปใช้ในพื้นที่ ส่วนหมู่บ้านต้นแบบพลังงานทางเลือกเป็นหมู่บ้านคอยผิถุนั้น ได้ติดตั้งแนวโคมไฟส่องสว่างตามเส้นทางในหมู่บ้านด้วยระบบโซลาร์เซลล์

Abstract

The data area base management was designed to analyze geological, social and economic data, including farmers problems and needs of 42 target village communities of the Mae Hong Son royal-project (or Tha Pong Daeng Centre) to lift up agricultural production level of the villagers. This research co-operated with the 11 local government offices network to propose the suitable direction and policy of agricultural management of Tha Pong Daeng Centre by using all analyzed data. On the other hand, it was used as the data base to learn farmer own-living in each village and to make decision on policy.

The results showed that the government officers agreed on the integrated their works together under the same direction and policy of Tha Pong Daeng Center to raise agriculture cultivation level on the way of farmer own self-reliance with sufficient economy. In addition, it had to be suitable on ethnic life style. For the agricultural policy, it consisted of the natural resource conservation, the infrastructure to support farmer production, the establishment of local wisdom utilized plant and animal collection and the preserving and strengthening ethnic society. This decision model was test in Ban Pa Pu and Ban Mai Sa Pae.

Learning plans to raise enough rice yield for house-hold living and having a variety to use were conducted at 4 different target villages; Ban Pang Kong, Ban Nong Kaew, Ban Hauw Kaeu and Ban Mai Sa Pae. It resulted that farmer adopted how to make new ladder of rice field, higher yield than upland rice. However new ladder making should be grown with a improved highland rice variety such as, La Aub, Puo Pa Tor Der Mu Nong Kaew and RD.39. The result activities caused to cover 7 target village planning of Mae Hong Son Rice Reserch Center and distributed 1,287 kilogram of rice varieties around other farmer rice field.

The alternative energy base development was set in Tha Pong Daeng Center. Electrical water turbine and hydraulic ram pump were created by the way sufficient economy decision. Moreover the demonstration set from the sun (solar cell system) and wind which produced electricity. They were located at Learning Building, Tha Pong Daeng Center. All activities results were expanded to be provincial policy, and applied to the target area. In addition to, solar electricity system for lighting the path to the village, Doi Pae Lu was done as the alternative model village.